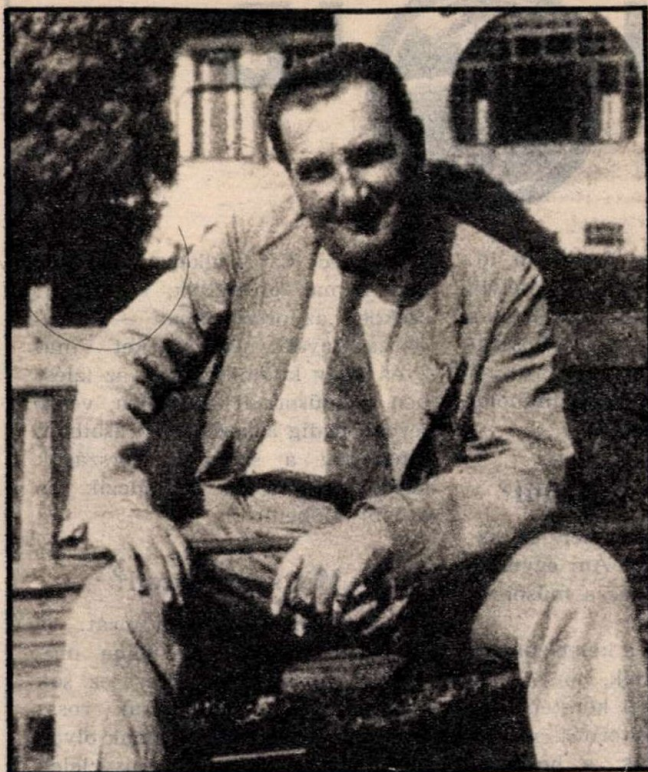

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT

A Búvár alapítója

Lambrecht Kálmán

politikai pártoknak nem voltak tagjai, de elégük volt a természettudományokat kisajátító sarlatánokból. A szervezet titkárának Lambrechtet választják meg. 1919-ben, a Magyar Tanácsköztársaság idején megalakul a Természettudományi Társulatok és Múzeumok Direktóriuma nevű szervezet, s Lambrecht abban is vezető szerepet tölt be. Ő lesz a *Természettudományi Közöny* szerkesztője is. Ebben az időben jelenik meg a Modern múzeumpolitika című írása és a Kommunista természettudósok című cikke.

A MŰVELTSÉG ÚTJA

A tanácsköztársaság bukása után a direktorium tagjait elmozdították állásukból, Lambrechtnek is távoznia kellett, és minden tudományos egyesületből kizárták. De nem csügged, továbbra is nagy szorgalommal dolgozik, és mindent elkövet, hogy családjának a megélhetését biztosítsa. Újságírásból és szakkönyvek fordításából él. A *Magyarság* című lap tudományos rovatvezetője lesz. Wilhelm Bölsche és Raoul France nyomdokain járva megmutatja, hogy a biológiai tudományok eredményeit át lehet vinni a mindennapi életbe. Ebben is Herman

Ottó a mestere és mintaképe. Emlékét Herman Ottó, az *utolsó magyar polihisztor élete* és *kora* című könyvében örökíti meg. 1923-ban írja első ismeretterjesztő öslénytani könyvét, *Az öslények világa* címmel. 1926-ban terjedelmesebb könyvet ír: *Ösvilágok élete* — I. Oszem ber és 1927-ben a folytatást: II. *Az őszem ber elődei*. 1928-ban a Tolnai Nyomda által megindított *A Műveltség útja* kötet sorozatnak is munkatársa lesz. Idegen nyelvű könyvek fordításával is megbízzák, így ő ülteti át magyarra Raoul France-nak *A növények élete*, *A lét forrása*, az *Összehasonlító biológia*, *Az ember és a mindenség* és az *Élet a termőföldben* című műveit, Paul de Kruifnak az *Akik életünkért harcoltak* című orvostörténeti könyvét és H. G. Wellsnek *Az élet csodái* című háromkötetes művét. E munkáiért is méltán mondhatjuk a természet-tudományi népszerűsítő irodalom magyar úttörőjének.

MADARAK ÉS ŐSHÜLLŐK

Kiváló képességeire Nopcsa Ferenc, az öslénytan világhírű tudósa, a Magyar Földtani Intézet akkori igazgatója is felfigyel. Ő a földtörténeti középkor kihalt ősgyík-jait, a dinoszauruszokat kutatja. Az erdélyi barlangokban sok óriási fosszilis csontokra bukkannak, amelyeket a nép „sárkánycsontoknak” nevez. Nopcsa ezekből az őshüllőkből származtatja az ősmadarakat; ez lesz a két tudós közös érdeklődési területe. Szoros kapcsolat alakul ki közöttük: Lambrecht visszatér a Földtani Intézetbe, és ott folytatja ősmadártani kutatásait. Megírja az *Erdély krétaidőszaki és harmadkori madarairól* szóló tanulmányát. 1928-ban röntgen-fluorográfiás vizsgálatokat végez a dinoszauruszok szárnyának rugalmas rostjain. 1929-ben az afrikai és a madagaszkári Aepyornisok törzsalakját írja le. E struccszerű madár csontmaradványaiból azt a következtetést vonja le, hogy a földtörténeti őskorban a sziget és Afrika között még *szárazföldi kapcsolat* lehetett. Ezen a földnyelven át kerülhettek Afrikából Madagaszkárra a struccok ősei. Ősmadártani kutatómunkájának betetőzése a német nyelven megjelent *Ősmadártani kézikönyv*.

A BÚVÁR

Nopcsa Ferenc halála után a Magyar Földtani Intézetben Lambrecht helyzete egyre nehezebbé válik. A pécsi Erzsébet Tudományegyetem Bölcsészkarának haladó szellemű professzori kara és egykori barátai a szervezés alatt álló néprajzi tanszékre hívják egyetemi tanárnak. Családjával Pécsre költözik. Ott több tudományos írás mellett megírja *Az ösvilági élet* című népszerűsítő öslénytani munkáját is. A széles körű tudományterjesztésre modern, képes, népszerű, közérthető nyelven megírt folyóiratot akar kiadni. Ehhez felkéri közreműködésre egyik kedves barátját, a népszerű botanikai előadót, dr. Greguss Pált. Greguss professzor ajánlatára a folyóirat a Búvár nevet kapja.

A Búvár megalapításával be is fejeződik Lambrecht Kálmán alkotótevékenysége. A túlhajtott fizikai és szellemi munka megviselte egészségét: 1936. január 7-én egy szívroham végzett vele. A Búvár szerkesztősége hosszú megemlékezésben méltatta kiemelkedő tudományos és ismeretterjesztő munkásságát: „Úgy állt a természettudomány témérdek anyaga felett, mint villamosmérnök a kapcsolótáblák és vezetékek, akkumulátorok és gépek rengetegében. Bámultuk biztonságát és nyugalmát, hatalmas áttekintését, amellyel a legnagyobb és legbonyolultabb kérdésekben is pillanatok alatt tájékozódott” — írta Cavallier József, a Búvár első szerkesztőjének utódja.

Dr. Táplányi Endre
ny. gyógyszerész